

Nr 304.

Av herr **Sköldén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för egna-hemsverksamheten m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 236 till riksdagen angående ändrade grunder för egna-hemsverksamheten m. m. har Kungl. Maj:t föreslagit, att för handhavande av sagda verksamhet skola inrättas lokala statliga egna-hems-nämnder och verksamheten sålunda skiljas från hushållningssällskapen. Som motivering för detta förslag har Kungl. Maj:t åberopat vad egna-hems-utredningen i frågan anfört samt uttalat att vad till äventyrs kan anföras emot fristående statliga egna-hems-nämnder i de olika länen väger tämligen lätt i jämförelse med de för den fortsatta egna-hemsverksamheten betydelsefulla skäl, som tala till förmån för ett sådant förstatligande.

Oss förefaller det däremot som om de flesta skälen talade för att egna-hems-nämnderna även framdeles vore inarbetade i hushållningssällskapens verksamhet, eventuellt med viss ändring i nämndens sammansättning så att de av egna-hemsstyrelsen utsedda medlemmarna hade majoritet inom densamma. Och departementschefen framhåller själv flera fall som tala härför såsom när han å sid. 190 föreslår, att den produktionsfrämjande verksamheten fortfarande skall handhas av hushållningssällskapen, eller å sid. 229 tänker sig att sällskapets kassör på lämpligt sätt kan dela sin arbetstid emellan nämnden och sällskapet. Å sid. 228 framhåller han de svårigheter, som uppkommer på expeditionen när egna-hemsdirektören befinner sig på tjänsteresor, samt å sid. 191 talar han om samarbete för förbättrande av byggnadsstandarderna på landsbygden o. s. v.

Stöd för denna uppfattning erhålles dessutom av de yttranden som avgivits över egna-hemsutredningens förslag, som i detta avseende avstyrkes av lantbruksstyrelsen, flertalet länsstyrelser, hushållningssällskapen och egna-hems-nämnderna, Sveriges allmänna lantbrukssällskap m. fl. institutioner och organisationer. I dessa yttranden har egna-hemsutredningens motivering bemötts, samt de olägenheter, som förslaget innebär, påtalats.

Sålunda har framhållits, att hushållningssällskapen sedan gammalt haft egna-hemsverksamheten om hand och anpassat sin organisation härefter. Ett avskiljande av egna-hems-nämnderna från hushållningssällskapen befaras kunna medföra svårigheter med hänsyn till att dessa nämnder ha en del personal gemensam med hushållningssällskapen i övrigt. Om egna-hemsverksamheten lösgöres från hushållningssällskapen och nya organ tillskapades skulle uppenbarligen dubbelarbete samt tidsförlust och onödiga resor ej kunna undvikas. Detta kommer även att bli fallet om nämnden och säll-

skapet kunde enas om samma sakkunniga personal, vilket givetvis ej alltid lyckas.

Även för allmänheten skulle det kunna medföra olägenheter, om man i egnahemsfrågor behövde hänvända sig till andra organ än som eljest handha jordbrukets angelägenheter och nödgades samtidigt påkalla förrättningar från två håll. Slutligen har uttalats, att den föreslagna nya organisationen sannolikt bleve avsevärt dyrare än den nuvarande.

Beträffande personalen anför departementschefen, att det i allmänhet icke torde möta några svårigheter att uppdelas kontorspersonalen emellan hushållningssällskapen och eventuella nya statsorgan. I fråga om vissa befattningshavare, närmast skattmästare eller kamrer, torde det icke vara omöjligt att om de båda institutionerna icke var för sig ha tillräckligt arbete för en heltidstjänst låta en och samma befattningshavare på lämpliga villkor fullgöra arbetet för båda institutionernas räkning. Den omständigheten, att både egnahemsnämnden och hushållningssällskapen skall ha behov av personal med agronomutbildning, finner departementschefen icke heller kunna åberopas som stöd för bibehållande av egnahemsverksamheten hos sällskapen, eftersom det torde kunna antagas, att sådan personal skulle kunna utnyttjas i full utsträckning åt båda hållen. Slutligen uttalar departementschefen, att olägenheten att hushållningssällskapen och egnahemsnämndernas tjänstemän i en del fall skulle komma att samtidigt behöva anlitas för förrättningar å en och samma ort i och för olika slags förrättningsåtgärder, gör sig gällande även inom den nuvarande organisationen, där egnahemsorganen ha särskilda konsulenter för egnahemsnämndens uppgifter. Härtill må erinras att endast ett fåtal egnahemsnämnder nödgats anställa särskild egnahemskonsulent och att hos många nämnder dylika sannolikt ej heller krävas för framtiden, samt att sålunda den föreslagna omorganisationen skulle öka den påtagliga olägenheten. Departementschefens uttalande rörande viss gemensam användning av personal synes vidare tyda på tveksamhet i fråga om möjligheterna för alla de nya egnahemsnämnderna att fullt utnyttja personalen. Det kommer säkert att förekomma såväl slitningar både i fråga om sällskapens sekreterare och egnahemsdirektören som svårigheter för personalen, ty det är inte lätt att tjäna två herrar. Att den agronomutbildade personalen hos de båda institutionerna skulle kunna fullt utnyttjas är endast ett antagande från departementschefens sida, som icke bestyrkts genom nämndens utredning.

I detta sammanhang bör observeras den betydelsefulla frågan om ordnandet av den byggnadstekniska verksamheten på landsbygden, inklusive vatten- och avloppsledningar. Denna fråga beröres å sid. 221 och 222 i propositionen. Där framhålles, att frågan om byggnadssakkunskapen inom egnahemsorganisationerna icke finge betraktas isolerad, utan ses i samband med det mera allmänna problemet om möjligheter att tillgodose behovet av byggnadssakkunskap på landsbygden och härigenom underlätta tillkomsten av ändamålsenliga och billiga byggnader. Otvivelaktigt är att såväl hushållningssällskapen i sin av departementschefen som produktionsfrämjande

rubricerade verksamhet som egnahemsverksamheten är beroende av byggnadskunskap. Ett avskiljande nu av egnahemsverksamheten skulle otvivelaktigt försvåra en rationell lösning av denna fråga.

På samma sätt torde den föreslagna uppdelningen försvåra anställande av de nu mera så nödvändiga hemkonsulenterna inom sällskapen, och de trädgårdskonsulenter, som hushållningssällskapen i regel redan ha anställt, torde i stor utsträckning behöva anlitas av egnahemsnämnderna.

Som av förestående framgår tala övervägande skäl för att egnahemsverksamheten ej skiljes från hushållningssällskapen. De nya egnahemsnämnderna avses enligt departementschefens yttrande i propositionen sid. 226 skola träda i verksamhet först den 1 juli 1940, och förslag till slutgiltig omorganisation av dessa nämnder torde icke föreläggas innevarande års riksdag utan anstå till nästa år.

Med hänsyn till vad som anförts och de erinringar, som i övrigt gjorts uti förenämnda yttranden — särskilt hänvisas till spørsmålet rörande önskvärt samarbete mellan skilda institutioner enligt lantbruksstyrelsens uttalande (prop. sid. 177) — synas de önskemål det här gäller kunna tillgodoses även genom andra organisationsformer än dem, som föreslagits. Organisationsfrågans lösning bör kunna uppskjutas utan att fördröja önskvärda förändringar i fråga om egnahemsverksamhetens mål och medel. Hela frågan om den framtida egnahemsverksamhetens organisation synes lämpligen kunna upptagas till förnyad prövning i samband med den länge bebådade utredningen rörande hushållningssällskapens framtida verksamhet och organisation.

Med anledning av vad sålunda anförts hemställas,

att riksdagen måtte med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 236 i ifrågavarande hänseende besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om förnyad prövning av frågan om egnahemsverksamhetens organisation i samband med utredning rörande hushållningssällskapens framtida verksamhet och organisation.

Stockholm den 19 april 1939.

K. I. Sköldén.

